

PWYLLGOR CRAFFU ADNODDAU

Cofnodion cyfarfod o Bell a gynhaliwyd ar 25 Mawrth, 2026.

Mae'r Agenda ar [gael yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar [gael yma](#).

Yn bresennol: Y Cynghorydd J. Protheroe (Cadeirydd); Y Cynghorydd E. Goodjohn (Is-gadeirydd); Y Cynghorwyr G.M. Ball, S. Campbell, G.D.D. Carroll, P. Drake, R. Fisher, C.P. Franks, E.J. Goodjohn, Dr. I.J. Johnson, B. Loveluck-Edwards a J.M. Norman.

767 CYHOEDDIAD –

Cyn cychwyn busnes y Pwyllgor, darllenodd y Swyddog Democrataidd y datganiad a ganlyn: "A gaf i atgoffa pawb sy'n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio trwy'r rhyngwyd ac mae'r recordiad hwn wedi'i archifo i'w weld yn y dyfodol".

768 YMDDIHEURIAD AM ABSENOLDEB –

Derbyniwyd hwn gan y Cynghorydd N.J. Wood.

769 COFNODION –

ARGYMHELLWYD – Y dylid cymeradwyo cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 21 Ionawr, 2026 fel cofnod cywir.

770 DATGANIADAU BUDDIANT –

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau buddiant.

771 CYFLWYNIAD DIWEDDARU AR GYLLIDEBAU YSGOLION (CDS) –

Yn dilyn cais gan y Pwyllgor, rhoddwyd cyflwyniad i'r Pwyllgor ar y sefyllfa bresennol ynghylch cyllidebau ysgolion diffygiol, gan y Pennaeth Strategaeth, Dysgu Cymunedol ac Adnoddau a'r Cyfarwyddwr Dysgu a Sgiliau.

Cynghorodd y Swyddogion fod pwysau cyllideb ysgolion yn adlewyrchu sefyllfa genedlaethol ehangach, gyda Bro Morganwg yn profi cyllid cymharol isel fesul disgybl, ochr yn ochr â lefelau uchel o wariant Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY). Roedd costau staffio yn cyfrif am tua 85% o gyllidebau ysgolion, gan gyfyngu ar y cwmpas ar gyfer arbedion nad ydynt yn gysylltiedig â staffio.

Adroddodd swyddogion y rhagwelir y bydd y diffyg cronnus mewn ysgolion yn £13.4m erbyn diwedd 2025/26, gan gynyddu yn y blynyddoedd diweddarach, er bod hyn yn cynrychioli gwelliant ar ragolygon cynharach yn dilyn ymyrraeth dargedig. Roedd diffygion a gwargedion yn amrywio'n sylweddol rhwng ysgolion, gan gynnwys o fewn cyfnodau tebyg, ac mae'r amrywioldeb hwn yn parhau i fod yn faes ffocws allweddol.

Cynghorodd swyddogion fod cyhoeddi hysbysiadau rhybuddio anffurfiol a ffurfiol yn gynharach yn y flwyddyn wedi arwain at gynllunio adferiad cryfach, gan arwain at welliannau yn ystod y flwyddyn ac arbedion sylweddol a ragwelir dros gyfnod o dair blynedd. O ganlyniad, tynnwyd hysbysiadau rhybuddio ffurfiol yn ôl i alluogi ymgysylltu mwy adeiladol a rheolaidd ag ysgolion.

Yn dilyn cyflwyno'r adroddiad, rhoddodd Swyddogion y cyngor canlynol mewn ymateb i gwestiynau a sylwadau gan Aelodau'r Pwyllgor:

- Y flaenoriaeth bresennol oedd “atal llif” diffygion drwy sicrhau bod ysgolion yn gweithredu o fewn cyllidebau blwyddyn, gan atal cronni pellach o ddiffygion, cyn mynd i'r afael â balansau hanesyddol. Roedd pob ysgol bellach wedi derbyn dyraniadau cyllideb tair blynedd ac roedd yn ofynnol iddynt gyflwyno cynlluniau gwariant ac adfer erbyn 31 Mai 2026.
- Roedd y gefnogaeth a ddarparwyd i ysgolion yn cynnwys monitro ariannol gwell, ymgysylltu un i un, meincnodi costau arweinyddiaeth a staffio, rhannu arfer da drwy astudiaethau achos, a dull seiliedig ar bartneriaeth gyda phenaethiaid a chyrrff llywodraethu.
- Roedd gweithgaredd trawsnewid yn cynnwys mentrau caffael, ac roedd enghreifftiau diweddar ohonynt wedi cyflawni arbedion heb effeithio ar addysgu a dysgu.
- Addasiadau staffio oedd y prif fecanwaith ar gyfer cynaliadwyedd ariannol hirdymor o hyd, gyda swyddi gwag a mesurau gwirfoddol yn cael blaenoriaeth lle bynnag y bo modd. Disgrifiwyd diswyddiadau fel dewis olaf, ond rhaid i gynllunio'r gweithlu adlewyrchu nifer y disgyblion sy'n gostwng dros y tymor canolig.
- Roedd y ffigurau rhagamcanol yn cynnwys cyllid ychwanegol y cytunwyd arno o fewn cyllideb y Cyngor. Nododd swyddogion hefyd fod ffigurau gwariant ADY yn cynnwys costau cludiant a gwasanaethau cymorth a ddarperir yn ganolog, a gellid cynnal dadansoddiad pellach lle bo'n briodol.
- O ran cefnogaeth ddigidol a deallusrwydd artiffisial, cynghorodd Swyddogion fod nifer o ysgolion eisoes yn dangos arfer effeithiol wrth leihau llwyth gwaith gweinyddol, ac y byddai'r Cyngor yn canolbwyntio ar rannu arbenigedd presennol yn hytrach na gorfodi systemau ychwanegol.
- Cydnabu swyddogion bryderon parhaus ynghylch y fformiwla ariannu ysgolion genedlaethol a chadarnhaodd fod y Cyngor yn parhau i godi'r materion hyn gyda Llywodraeth Cymru, wrth reoli'r pwysau presennol o fewn trefniadau ariannu presennol.

Heb unrhyw sylwadau na chwestiynau pellach, fe wnaeth y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD –

(1) Y dylid nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd i'r Pwyllgor yn y cyfarfod, a diolch i'r swyddogion am y Cyflwyniad.

(2) Y dylid y Y Pwyllgor yn derbyn diweddariad pellach ymhen 6 mis, yn enwedig ynghylch arbedion caffael a'r camau a gymerwyd gan yr ysgolion sy'n gwella ynghyd â'r arbedion a gyflawnwyd.

Rhesymau dros yr argymhellion

(1) Gan ystyried cynnwys y cyflwyniad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.

(2) Sicrhau bod y Pwyllgor Craffu Adnoddau yn ymwybodol o'r cynnydd o ran mynd i'r afael â'r sefyllfa ynghylch cyllidebau ysgolion.

772 ADOLYGIAD GORCHWYL A GORFFEN AR WRTHWEITHIO CAMWYBODAETH (CAC) –

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Gadeirydd ac Is-gadeirydd y Grŵp Adolygu Gorchwyl a Gorffen, y Cynghorydd Loveluck-Edwards, a gynghorodd fod y Grŵp Gorchwyl a Gorffen wedi'i sefydlu i ddeall sut y lledaenwyd camwybodaeth a diffyg gwybodaeth ym Mro Morgannwg, sut y gwnaethant niweidio cymunedau, a sut y gallai'r Cyngor ymateb yn well. Dros chwe mis, mynychodd yr Aelodau sesiynau hyfforddi a chlywed gan dystion arbenigol i ddysgu am effaith gynyddol naratifau ffug – yn enwedig trwy gyfryngau cymdeithasol a llwyfannau negeseuon – a nododd niwed yn y byd go iawn fel y rhai a brofwyd gan sefydliadau fel Cyngor Ffoaduriaid Cymru.

Roedd yr argymhellion allweddol yn cynnwys darparu hyfforddiant i Aelodau Etholedig, creu pecyn cymorth ar gyfer ymateb i gamwybodaeth, gwella sianeli cyfathrebu rhwng swyddogion ac Aelodau, sefydlu cymorth mewnol i staff sy'n cael eu targedu gan honiadau ffug, a chynnig gweithdai llythrennedd cyfryngau i breswylwyr. Anogodd y Grŵp hefyd gydweithio â Llywodraeth Cymru, ysgolion, cyrff trydydd sector, a'r cyfryngau lleol, tra'n ofalus i gynnal niwtraliaeth wleidyddol a diogelu rhyddid lleferydd.

Cytunwyd ar argymhelliad pellach gan y Pwyllgor, sef cynnwys camwybodaeth / twyllwybodaeth fel risg ffurfiol ar gofrestr risgiau gorfforaethol y Cyngor.

Yn ystod dadl y Pwyllgor, croesawodd mwyafrif yr Aelodau y cynigion, gan dynnu sylw at fanteision gwell offer meddwl beirniadol a gwydnwch cymunedol. Cododd y Cyngorwyr Carroll a Fisher bryderon am y potensial o gamddefnyddio - gan rybuddio na ddylai gweithredoedd anegluro'r llinell rhwng gwrthsefyll anwiredd a chau anghytundeb gwleidyddol cyfreithlon. Nodwyd y pryderon a'r gwrthwynebiadau hyn yn ffurfiol, ond cytunodd y Pwyllgor i anfon yr argymhellion a gynhwysir yn yr adroddiad i'r Cabinet.

ARGYMHELLWYD –

(1) Y dylid yr adroddiad a'r argymhellion ynddo yn cael eu cyfeirio at y Cabinet i'w hystyried, a bod ymateb ffurfiol yn cael ei ofyn gan gynnwys y camau nesaf y cytunwyd arnynt.

(2) Y dylid pwnc Camwybodaeth a Dadleuwybodaeth, a'r niwed posibl sy'n gysylltiedig ag ef, yn cael eu hadlewyrchu yn y Gofrestr Risg Gorfforaethol.

Rhesymau dros yr argymhellion

(1) Cyflwyno'r canfyddiadau a'r argymhellion dilynol a luniwyd gan Grŵp Adolygu Gorchwyl a Gorffen y Pwyllgor Craffu Adnoddau, ac a gytunwyd wedyn gan y Pwyllgor Craffu Adnoddau, i'w cymeradwyo gan y Cabinet.

(2) Er mwyn galluogi ystyried lliniaru risg yn ffurfiol ynghylch y pwnc penodol hwn.

773 CYNLLUN CYFARWYDDIAETH ADNODDAU CORFFORAETHOL 2026/27 (YN AMLINELLU GWEITHGAREDDAU BLWYDDYN 2, MESURAU PERFFORMIAD A THARGEDAU PERFFORMIAD CYSYLLTIEDIG) I GYFLAWNI VALE 2030, CYNLLUN CORFFORAETHOL Y CYNGOR 2025-30 (CAC) –

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Gyfarwyddwr Adnoddau Corfforaethol, a gynghorodd y canlynol mewn ymateb i gwestiynau a sylwadau gan y Pwyllgor:

- Mae'r model Landlord Corfforaethol newydd yn cael ei gyflwyno i ganoli cyfrifoldeb am asedau ffisegol y Cyngor. Roedd y model blaenorol wedi'i ddatganoli'n fawr, gyda Chyfarwyddiaethau Gwasanaeth unigol yn gyfrifol am gynnal a chadw, caffael a gweithredu eu hasedau. Byddai Landlord Corfforaethol yn dod â'r rhain at ei gilydd mewn un Gwasanaeth. Roedd y dull newydd yn fwy strategol, gan sicrhau y gwerth gorau am arian a gwneud y mwyaf o effeithlonrwydd. Byddai'r dull yn helpu i wella cyflwr ac addasrwydd yr asedau hyn. Roedd swyddogion yn ceisio gwneud £85k mewn arbedion trwy gyflwyno'r model Landlord Corfforaethol dros y 12 mis nesaf.
- Byddai gwirfoddolwyr sy'n gweithio o fewn asedau a fyddai'n symud i'r model Landlord Corfforaethol yn parhau i gael eu cefnogi, fel rhan o ymrwymadau i gryfhau cymunedau o fewn y rhaglen ail-lunio, gan gynnwys y rhai ar Bwyllgorau Rheoli Canolfannau Cymunedol, er enghraifft.
- Roedd ymgynghoriad ar y gweill gyda staff o fewn cwrmpas trosglwyddo i'r Gwasanaeth Landlordiaid Corfforaethol newydd. Byddai'r Cynllun Rheoli Asedau Corfforaethol Blyneddol yn cynnwys rhagor o wybodaeth i'r Pwyllgor am y gweithgareddau sydd ar y gweill a'r meysydd ffocws ar gyfer y Gwasanaeth newydd a byddai adroddiad diweddar yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet, y gellid ei drosglwyddo i Aelodau'r Pwyllgor fel briffio neu adroddiad.
- Roedd Cam gweithredu 1 yn y Cynllun yn edrych i gryfhau perthnasoedd a gwaith y Cyngor â Chynghorau Tref a Chymuned, gan adeiladu ar gefnogaeth ac arweiniad parhaus a ddarparwyd i'w Clercod gan y Swyddog Monitro, a

phartneriaethau cadarnhaol diweddar gyda Chynghorau Tref ynghylch creu lleoedd.

- Roedd yr holl argymhellion o adolygiad Gorchwyl a Gorffen y Pwyllgor ar Gaffael wedi'u hystyried, ac roedd nifer ohonynt wedi'u hystyried yn flaenorol, gydag unrhyw un sy'n weddill wedi'i gynnwys yn y Cynllun.
- Trafodwyd methodoleg adrodd ar berfformiad, cynghorodd y Cyfarwyddwr y gellid myfyrio ar sut y cafodd camau gweithredu eu blaenoriaethu a sut y cyflwynwyd eithriadau.
- Risgiau Cyfarwyddiaeth – Roedd Adnoddau Corfforaethol yn rheoli hanner risgiau corfforaethol y Cyngor.
Nodwyd dau risg penodol i'r Gyfarwyddiaeth: Y gallu i ymateb i ddeddfwriaeth sy'n newid (e.e. ar ôl etholiad y Senedd), a'r gallu mewnol i gyflawni trawsnewidiad ar y cyflymder angenrheidiol. Cwestiynodd Aelodau'r Pwyllgor a oedd cael dim ond dau risg Cyfarwyddiaeth yn ddigonol a gofynnodd am adolygiad. Cynghorodd y Cyfarwyddwr, er eu bod yn hyderus bod hwn yn asesiad cadarn, y gellid edrych arno eto cyn i'r Cabinet ei ystyried.
- Roedd cyfieithu gwe Amazon yn cael ei fabwysiadu ar gyfer cyfieithu Cymraeg i helpu gydag arbedion. Roedd hyn yn cael ei wneud mewn ffordd ystyriol i sicrhau ansawdd y cyfieithiad a byddai'n cael ei werthuso dros y 12 mis nesaf.
- Mae'r duedd yn defnyddio cyllideb y Maer yn ystod y blynyddoedd diwethaf a'r tanwariant a nodwyd wedi llywio arbedion a fyddai'n cael eu gwneud o fewn swyddfa'r Maer.

Heb unrhyw sylwadau na chwestiynau pellach, fe wnaeth y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD –

- (1) Y dylid Cynllun y Gyfarwyddiaeth Adnoddau Corfforaethol (Atodiad A i'r adroddiad) a'r mesurau a'r targedau perfformiad cysylltiedig ar gyfer 2026/27 sydd ynddo yn cael eu cymeradwyo, a bod y gymeradwyaeth hon yn cael ei chyfeirio at y Cabinet, ochr yn ochr â barn y Pwyllgor, i'w hystyried a'u cymeradwyo o'r Cynllun.
- (2) Y dylid swyddogion a'r Cabinet yn ystyried ac yn adolygu sut y gellir cyflwyno blaenoriaethu camau gweithredu ac eithriadau perfformiad orau mewn adroddiadau perfformiad.
- (3) Y dylid swyddogion a'r Cabinet yn ailystyried a ddylid ehangu nifer y risgiau Cyfarwyddiaeth ar gyfer y Gyfarwyddiaeth Adnoddau Corfforaethol.
- (4) Y dylid y Pwyllgor Craffu Adnoddau yn cael y wybodaeth ddiweddaraf am sut mae'r model Landlord Corfforaethol yn cael ei weithredu a'i ymgorffori, ochr yn ochr â'r adroddiad diweddar arfaethedig i'r Cabinet.

Rhesymau dros yr argymhellion

- (1) Er mwyn sicrhau bod y gweithgareddau arfaethedig, y mesurau cysylltiedig a'r targedau perfformiad ar gyfer y Gyfarwyddiaeth Adnoddau Corfforaethol fel y manylir yn y Cynllun yn berthnasol, ac ynghyd â'r pedwar Cynllun Cyfarwyddiaeth arall, yn dod yn brif fodd y cafodd perfformiad yn erbyn Vale 2030 ei fonitro a'i fesur yn ystod 2026/2027.

(2&3) Adlewyrchu barn ac awgrymiadau'r Pwyllgor Craffu Adnoddau ynghylch Cynllun y Gyfarwyddiaeth Adnoddau Corfforaethol a chynghori'r Cabinet ar hynny.

(4) Sicrhau bod y Pwyllgor Craffu Adnoddau yn ymwybodol o gynnydd gweithredu'r Gwasanaeth newydd.

774 MONITRO REFENIW CHWARTER 3 2025/26 (CYF) –

Cyflwynodd y Pennaeth Cyllid / Swyddog Adran 151 ddiweddariad ar sefyllfa Monitro Refeniw Chwarter 3 y Cyngor ar gyfer 2025/26, gan gwmpasu gwariant hyd at 31 Rhagfyr a rhagamcanion hyd at ddiwedd y flwyddyn. Hysbyswyd yr aelodau fod y Cyngor yn rhagweld defnydd annisgwyl o gronfeydd wrth gefn o £3.1m, gyda £2m o hyn yn cael ei dalu o'r Gronfa Risg Gyllideb. Parhaodd pwysau ariannol sylweddol o fewn Gwasanaethau Plant ac Oedolion, gan gynnwys cartrefi gofal y Cyngor ei hun, yn ogystal ag o fewn cludiant ysgolion, cynnal a chadw priffyrdd, a meysydd lle'r oedd cyflawni arbedion yn parhau i fod yn heriol.

Roedd y sefyllfa ar gyllidebau ysgolion wedi gwella ychydig, er bod y diffygion cyffredinol yn parhau i fod yn uchel. Nododd y Pwyllgor fod y diffyg cronus ysgol a ragwelwyd wedi lleihau o lefelau cynharach, er bod yr alldro terfynol yn dal i fod yn destun addasiadau diwedd blwyddyn ac unrhyw grantiau terfynol Llywodraeth Cymru. Atgoffwyd yr aelodau fod gwaith yn mynd rhagddo gydag ysgolion - yn enwedig y rhai mewn diffyg sylweddol - i gefnogi cynllunio adferiad.

Adroddwyd ymhellach y rhagwelwyd y byddai cronfeydd wrth gefn yn lleihau'n sylweddol yn ystod y flwyddyn, yn rhannol oherwydd y gofyniad i danysgrifennu diffygion ysgolion ar fantolen y Cyngor. Rhoddwyd diweddariad hefyd ar bwysau priffyrdd, gan gynnwys gorwariant a achosir gan gostau cynnal a chadw ffyrdd. Gofynnodd y Cynghorydd Carroll am werthusiad yn cymharu cost-effeithiolrwydd contractio mewnol yn erbyn sefyllfa bresennol y Cyngor o gontractio gweithgareddau cynnal a chadw ffyrdd allan.

Heb unrhyw ymholiadau na sylwadau pellach, fe wnaeth y Pwyllgor wedyn:

ARGYMHELLWYD – Y dylid nodi'r cyfeiriad a'r adroddiad atodedig, a bod yr argymhelliad canlynol yn cael ei gyfeirio'n ôl at y Cabinet:

- Bod asesiad o gontractio mewnol yn erbyn allanoli gwasanaethau atgyweirio tyllau ffordd yn cael ei ddarparu i'r Pwyllgor Craffu Adnoddau.

Rheswm dros yr argymhelliad

Cynghori'r Cabinet ar farn y Pwyllgor hwn ynghylch y sefyllfa Monitro Refeniw diwedd blwyddyn, a galluogi Craffu i gymharu'r status quo â dod â'r gweithgareddau perthnasol yn fewnol.

775 MONITRO CYFALAF AR GYFER Y CYFNOD 1 EBRILL I 31 RHAGFYR 2025 (CYF) –

Cyflwynwyd y cyfeiriad gan y Cabinet a'r adroddiad ar adroddiad Monitro Cyfalaf gan y Pennaeth Cyllid / Swyddog Adran 151. Yn dilyn eu cyflwyniad, cynghorodd y Swyddog y canlynol mewn ymateb i gwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor:

- Roedd cynigion yn y dyfodol ar gyfer asedau adfywio a gafwyd yn ddiweddar, gan gynnwys hen safle Wilko yn y Barri, yn cael eu datblygu a byddent yn cael eu hadrodd i'r Aelodau unwaith y bydd y cynigion wedi'u datblygu'n ddigonol. Byddai trefniadau ariannu yn dibynnu ar gwmpas a chymeradwyaeth y cynllun, a byddent yn cael eu hadrodd wrth i gynigion gael eu datblygu.
- Parhawyd i fonitro llithriad cyfalaf yn agos i sicrhau ailbroffilio effeithiol o'r rhaglen a rheolaeth ddoeth o ofynion ariannu a benthyca.

Heb unrhyw ymholiadau na sylwadau pellach, gwnaeth y Pwyllgor wedyn:

ARGYMHELLWYD – Y dylid nodi'r cyfeiriad a'r adroddiad atodedig.

Rheswm dros yr argymhelliad

Gan ystyried cynnwys y cyfeiriad a'r adroddiad atodedig, ac i drafodaethau yn y cyfarfod.